

УДК 811.161.2

DOI: 10.31470/2518-7600-2018-6-74-91

FEMINATIVES IN HEADLINES OF WEB-NEWS

ФЕМІНАТИВИ В ЗАГОЛОВКАХ ІНТЕРНЕТ-НОВИН

Шеремет Анна,
аспірант кафедри
документознавства
theweekend@ukr.net
ДВНЗ «Переяслав-
Хмельницький державний
педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»,
вул. Сухомлинського, 30,
м. Переяслав-Хмельницький,
Київська обл., Україна, 08401

Sheremet Anna,
postgraduate student of
Department of scientific
discipline of documentation
theweekend@ukr.net
Pereiaslav-Khmelnytskyi
Hryhorii Skovoroda State
Pedagogical University, 30,
Sukhomlynsky Str.,
Pereiaslav-Khmelnytskyi, Kyiv
region, Ukraine, 08401

ABSTRACT

The article regards to the current usage tendencies for feminatives in a headlines of internet news.

Feminatives are the powerful instrument of headline texts, which focus the attention of readers at the main topic and leads it forward to the main body. Except the use in daily language, it is very popular in media language. This is caused by expressive potential of this lexics, which can form a powerful messages in a narrow form of news' headline. Feminatives are an object of two discourses: gender discourse and media discourse as well.

These lexics can relate to various groups of female concerning the occupation, ethnic origins or status, and can be characterized by different level of emotional expression. Most used groups of feminatives were analyzed in the article. Studied feminatives are a sense core of headline in conditions of strong compression of the amount of words and help to gain the main purpose of headline – to get and keep the attention of a reader and perform their dominative status. Among the studied lexical units the most numerous were the nouns for perofessional definition. The

second ones were for definition of origin, occupation or nationality. Also lexics for sport activities and achievements was popular. To determine of headline's mean object status the following feminatives were used: marking a family relations and social role and to show the evaluation. Much less popular was a lexical group of hyphenated compound nouns.

It was concluded about great academic perspectives for a further linguistic research.

Key words: *feminatives, media, discourse, publicity, language of mass media, psycholinguistics, language of headline, media texts, media discourse, inter-discursivity.*

Постановка проблеми. За останній рік у новинній сфері спостерігається значне нарощування обсягу вживаних фемінативів, які входять до групи іменників, що поповнюється в українській мові найактивніше.

Актуальність дослідження. Фемінативи як у сучасному суспільстві, так і у науковій спільноті знаходяться в епіцентрі суперечок – починаючи від термінологічних та закінчуючи вжитковими.

Дослідники відмічають «установлені в науковому дискурсі терміни фемінатив, фемінний <...>» (Маслова, 2015; Архангельська, 2014; Валюх, 2005; Загнітко, 1996; Семенюк, 2012; Тараненко, 2015, Федурко, 2010). Паралельно з ними вживаються терміни «назви жіночого роду» (Ковалик; 1962), фемінитиви (Брус, 2009; Кислюк, 2016; Семенюк, 2000), «жіночі особові номінації» (Брус, 2001).

Окрім поширеності в повсякденному спілкуванні, фемінативи є доволі вживаними в мові друкованих видань та медіа. Цьому сприяє експресивний потенціал такої лексики, що здатна сформуванню потужне висловлювання навіть у максимально лаконічному форматі заголовку новин, адже, за слушним зауваженням О. О. Лазаревої «дослідження психологів показують, що близько вісімдесяти відсотків читачів приділяють увагу тільки заголовкам» (Лазарева, 1989).

Зокрема дослідженню фемінативів у заголовкових комплексах газет присвячена робота М. А. Рожило «Заголовкові комплекси із гендерним компонентом «жінка» у православному часописі «Волинські єпархіальні відомості» (Рожило, 2014).

Мета статті фокусується на визначенні статусу фемінативів у заголовкових комплексах новин як сильній позиції макроструктури тексту, яка іманентно дає зрозуміти читачу до якого дискурсу він належить.

Виклад основного матеріалу. Сталі механізми породження та інтерпретації текстів не лише підпорядковані суто дискурсивним законам, але й відповідають певній сфері вербально-семіотичної діяльності. О. Й. Шейгал стверджує, що «дискурсивні фактори <...> «пронизують» текст на всіх рівнях його організації, визначаючи його стилістику та композиційну будову...» (Шейгал, 2000:790).

Деякі дослідники розглядають заголовок як окремий жанр. В. Ф. Белова зауважує, що заголовок вимагає максимальної стислості, звертати увагу тільки на найважливіше та забезпечувати компресію інформації (Белова, 1973:26).

Заголовки, які є макроструктурою імені статті (Зекієва, 2011:1), є одними з ключових паттернів медіадискурсу. Домінантність статусу фемінативів, присутніх у заголовках новин, підтверджується таким визначенням Л. Г. Бабенко: «<...> переважаючи в тексті займають у ньому сильні позиції та беруть участь у формуванні його концептуального семантичного простору, називаються граматичними домінантами» (Бабенко, 2004:121). Крім того, це посилюється «Заголовок», – пише Матвєєва, – «є загальновизнаною домінантою будь-якого типу тексту» (Матвєєва, 1986:75).

А. І. Новікову належить концепція домінантності, що спирається на механізми сприйняття тексту, які складаються з таких етапів: 1) «розпізнавання» знаку, що відбувається шляхом подразнення сенсорного апарату реципієнта матеріальною формою тексту та трансформації її в образ; 2) «розпізнавання» інформації, за якої відбувається перехід від форми знаку до його змісту (Новіков: 1983–16:35).

З точки зору дискурсивної практики, фемінативи у заголовкових комплексах та текстах новин знаходяться у фокусі двох дискурсів водночас – медіадискурсу та гендерного дискурсу, що вказує на такий параметр фемінативів як інтердискурсивність.

За допомогою фемінативів ЗМІ вирішують низку завдань, які вимагають від них інституційні параметри медіадискурсу, які визначають його контекст. На думку дослідника А.А. Негришева, вони формують чотири групи: соціальні, культурно-світоглядні, комунікативні та семіотичні (Негришев, 2004:152). Відповідно до цієї класифікації, можна окреслити наступні загальні тенденції функціонування фемінативів як у текстах, так і, зокрема, заголовкових комплексах ЗМІ:

1) регуляція соціальних відносин та уявлень через формування суспільної думки (апелювання до сформованих стереотипів), напр.: Українська **шахістка** Анна Музичук викликала резонанс у світі, відмовившись їхати на чемпіонат у Саудівській Аравії через порушення прав жінок («Chastime», 03.01.2018). В Ірані **фотографці** заборонили вхід на стадіон. Вона зняла гру з даху сусіднього будинку («Заборона», 16.08.2018).

2) підпорядкування планів вираження та змісту умовам масового комунікаційного середовища (питання про взаємодію мовних знаків зі знаками інших типів; включаючи т. зв. «креолізовані тексти»: «Топ-5 **instamam** Луцька» («VIP Волинь», 29.11.2017).

3) встановлення та підтримка довіри до відправника інформації з боку реципієнта з метою забезпечення репутації ЗМІ (відповідність до вимог гендерно чутливого середовища: **Босса і гідеса**: правописну комісію закликають легалізувати фемінітиви («Заборона», 30.08.2018). Не порушуй мої кордони»: у Чернівцях пройде воркшоп із **психологинею** («Шпальта» 28.08.2018).

4) збереження або зрушення культурних норм, світоглядної парадигми та картини світу (відповідність та вплив на масову концептуальну картину світу: Українську **активістку** в Криму Павленко обшукали й викликали на допит через «Правий сектор» («Новинарня», 29.08.2018). Закохані **вовчиці** Винника влаштували «апокаліпсис» під Харковом: фото і відео («Amazing Ukraine», 09.09.2018).

Сучасні медійні реалії диктують формату інтернет-новин нові вимоги, адже кожне інформаційне агентство має офіційну сторінку в соціальних мережах – тому, оскільки новина

публікується у вигляді посту, вона має бути помітною у стрічці новин. Таке завдання вирішується за допомогою впливу через два канали сприйняття водночас: візуального (зображення) та вербального (текст). Текст цей втілений у заголовку, який повинен максимально сконденсувати інформацію про новину, а не просто виділятися серед інших.

Серед зібраного матеріалу найчисельнішими є іменники на позначення професій: *акторка, актриса, дизайнерка, директорка, журналістка, лікарка, масажистка, менеджерка, модель, няня, письменниця, пожежна, порноактриса, правозахисниця, працівниця, прес-офіцерка, рятувальниця, співачка, таксистка, танцюристка, телеведуча, фахівчиня, фотографиня, художниця, чиновниця, швачка, юристка, пор.: Актриса з серіалу «Секс і місто» програла праймеріз на виборах губернатора Нью-Йорка («UNN», 14.09.2018). Померла британська **акторка** Фенелла Філдінг («UNN», 12.09.2018). **Дизайнерка** Яна Червінська: «Легко бути sustainable в Берліні. А ти спробуй тут» («The Village», 06.09.2018). Суд зменшив обсяг даних, які прокуратура може отримати з телефону **журналістки** Седлецької («Заборона», 18.09.2018). Чим небезпечний хронічний тонзиліт? Консультація **франківської лікарки** («Галка», 02.04.2019). «**Масажистки**» в Києві надавали сексуальні послуги («UNN», 12.09.2018). Ти 10 років займаєшся театром, а гуглять «Ярослава Кравченко грудь» – театральна **менеджерка** Ярослава Кравченко («Громадське», 27.03.2019). Дівчина з Тернопільщини стала **моделлю** на візку (ФОТО) («Терноград», 02.04.2019). «Муніципальна **няня**». Прикарпатцям розповіли, як отримати щомісячну компенсаційну виплату на дитину («Галка», 02.04.2019). «Той, у кого ім'я викрадено». **Письменниця** Оксана Забужко про Василя Голобородька («Громадське», 09.04.2019). У Зеленського пояснили жарт про Україну-«**порноактрису**» («Молодий буковинець», 04.04.2019). **Прес-офіцерка, пожежна та рятувальниця**: в ДСНС розробили словничок фемінітивів («Район. Рожиче», 23.09.2018). **Правозахисниця** Дінара Касимбекова: «Основний виклик – аби у нас не опустилися руки» («Українська гельсінська спілка з прав людини». Офіційна сторінка,*

05.04.2019). У Херсоні облили кислотою **працівницю** міської ради («Заборона», 31.09.2018). **Співачка** Пovalій, яка втекла до Росії, прилетіла до Києва голосувати («Молодий буковинець», 31.03.2019). Зниклу у Смілі **таксистку** знайшли мертвою, – журналіст («Інфоміст», 11.01.2018). Китайський дитсадок запросив на 1 вересня **танцюристку** на жердині. **Директорку** звільнили («Заборона», 04.09.2018). Відома українська **телеведуча** стала жертвою злодіїв в Києві: опубліковано фото, («Апостроф», 18.09.2018). Вагітність і пологи: історії трьох жінок коментують **фахівчині** («Громадське», 25.02.2019). Виставкою **фотографині** Алелін Кейль відкрили фестиваль «Французька весна» в Івано-Франківську (ФОТО) («Галка», 04.04.2019). Сьогодні у Львові поховують **художницю** Оксану Бондарук («Gal.net», 05.04.2019). Звільнена з черкаської мерії **чиновниця** поновилась на посаді («Дзвін», 04.04.2019). «Я не куплю футболку з мас-маркету, бо знаю, які копійки за неї заробила **швачка**». Історії жінок на виробництві («Громадське», 30.03.2019). Часто дискримінацію заперечують люди, котрі не знають, що це таке – **юристи** («Громадське», 27.03.2019).

Другими найуживанішими стали лексеми, які вказують походження, місце проживання, національність: американка, афроамериканка, буковинка, галичанка, житомир'янка, закарпатка, киянка, китаянка, корейанка, львів'янка, прикарпатка, українка, франківчанка, циганка, черкашанка, чернівчанка, напр.: В Австралії **американку** засудили за перевезення наркотиків у підборах («Заборона», 06.09.2018). У Чикаго на посаду мера вперше обрали **афроамериканку** й відкриту **лесбійку** («50 відсотків», 03.04.2019). **Буковинка** викрала з магазину продуктів на 2 тисячі гривень («АСС», 10.04.2019). В американському штаті Вісконсин жорстоко вбили 23-річну **галичанку** (фото) («Версії», 07.04.2019). 30-річна **житомир'янка** намагалася вкрати з магазину косметики майже на 7 тисяч гривень («Перший житомирський. Інформаційний портал», 25.03.2019). Марина Порошенко на День Незалежності обрала вишиванки від **закарпатки** Лілії Братусь («Варош», 24.08.2018). Поліціанти розшуковують 81-річну **калушанку**, яка зникла у жовтні 2018

року (ФОТО) («Галка», 09.04.2019). Уродженець Росії вбив киянку після сварки: подробиці трагедії («Апостроф», 17.09.2018). **Китаянка** випадково вийшла заміж за незнайомого чоловіка («Корреспондент.net», 29.08.2018). Ні родини, ні дітей, ні сексу: чому молоді **корейки** уникають стосунків («BBC World Service», 19.08.2018). Проти **львів'янки**, яка наїхала на велопатрульного, відкрили провадження («UNN», 12.09.2018). **MARUV** по-гуцульськи: **прикарпатка** зняла провокативний кліп, бо вважає, що «Євробачення пустили попри мешти» («Галка», 13.03.2019). **Українки** зіграли внічию у стартовій грі відбору на ЧЄ-2019 з футзалу («UNN», 06.09.2018). Дев'ятирічній **франківці** потрібна складна операція на хребті. Небайдужих просять про допомогу («Галка», 03.04.2019). Чому відома **франківчанка** Ірма Вітовська виступає проти Володимира Зеленського (відео) («Версії», 07.04.2019). «Тільки ти не бійся, що робиш мені боляче. Я теж **циганка**» – історія **боксерки** у фільмі «Чемпіонка» («Заборона», 30.03.2019). **Мама** року: **чернівчанка** бере участь у Національній премії. («АСС», 07.04.2019). «Більше за кермо не сяду» Як **черкашанка** проміняла авто на ровер і чому не шкодує про це («Інфоміст», Блоги).

Також популярними виявилися фемінативи, які позначають осіб жіночої статі різних видів спорту: баскетболістка, біатлоністка, боксерка, гімнастка, легкоатлетка, плавчиня, спортсменка, тенісистка, напр.: Черкаська **боксерка** привезла «бронзу» із Чемпіонату світу («Інфоміст», 29.08.2018). Стало відомо, чому російські **біатлоністки** перейшли до збірної України («Заборона», 02.09.2018). Переяславські дівчата стали кращими **баскетболістками** Київщини (ФОТО) («Моя Київщина», 18.04.2018). У Росії померла легендарна **гімнастка** («UNN», 19.09.2018). **Легкоатлетка** Рижикова тріумфувала на турнірі в Загребі («UNN», 05.09.2018). 76-річна **плавчиня** («Радіо свобода», 06.04.2019). У Росії знайдено мертвою відому **спортсменку** («Апостроф», 18.09.2018). Українська **тенісистка** Світоліна відмовилася брати участь у турнірі в РФ («Заборона», 27.09.2018). Українська **синхроністка**

виграла «золото» на турнірі Світової серії («Uapost.ua», 08.03.2019).

Для позначення статусу суб'єкта заголовка також розповсюдженим є вживання фемінативів:

а) на позначення сімейних відносин: *баба*, *вдова*, *зовиця*, *коханка*, *наречена*, *мама*, *похресниця*, напр.: **Вдова** Вороненкова заявила, що **ФСБ** готує замах на неї у відповідь на вбивство Захарченка («UNN», 06.09.2018). **Епатажна баба** Доцька зібралася в президенти: каже, що на всіх найде управу (ВІДЕО) («Галка», 28.03.2019). **Хто кому зовиця**, вуй і шурин. **Шпаргалка** родинних зв'язків («АСС», 02.04.2019). **Ходив** наліво і кинув заради **коханки**: у королівській родині – новий гучний скандал («Знај.іа», 19.09.2018). **Наречена** українського моряка вирішила вийти за нього заміж у московському СІЗО («Високий Замок», 28.03.2019). «На останньому тижні четвертої вагітності я літала з дітьми на море», – інтерв'ю з багатодітною **мамою** («Громадське», 04.04.2019). **«Похресниця Ванги»** ошукала тернополян на майже мільйон гривень («UNN», 19.09.2018);

б) на позначення соціальної ролі або позиції в конкурсі: *блогерка*, *випускниця*, *водійка*, *волонтерка*, *героїня*, *дівчина*, *дівчинка*, *діячка*, *жителька*, *королева*, *лауреатка*, *неповнолітня*, *першокласниця*, *призерка*, *фанатка*, *феміністка*, *фіналістка*, *школярка*), напр.: **Що дві юні франківські блогерки** забули в Оксфорді? (ФОТО) («Галка», 29.03.2019). **Як випускниці** УКУ підкорили ІТ: чотири історії про зусилля. «Український католицький університет» – офіційна сторінка (08.04.2019). У Львові агресивна **водійка** наїхала на патрульного («UNN», 12. 09.2018). Світоліна стала **героїнею** нового номера модного глянцю («Знај.іа», 19.09.2018). На Луганщині загинула відома **волонтерка**, воїн з батальйону «Донбас-Україна» Яна Червона («Новинарня», 02.04.2019). Гендерна політика – це також про відповідальне батьківство та материнство – громадська **діячка** («Громадське», 07.03.2019). **Дівчина** 14 років харчувалася одними гамбургерами і ні про що не шкодує (ФОТО) («Галка», 25.03.2019). Розшук завершено! Зниклу **дівчинку** знайшли («АСС», 11.04.2019). **Жителька** Житомира виграла

100 тис. грн. у лотерею («UNN», 11.09.2018). 48-річна **королева Йорданії** здивувала кокетливим образом (фото) («ТСН», 04.04.2019). **Лауреатка** Нобелівської премії скасувала виступ в Одесі. Детально... («Заборона», 09.08.2018). На Рожнятівщині молодик спав з **неповнолітньою**: інцидент взялася розслідувати поліція («Галка», 23.03. 2019). На Волині під час уроку померла **першокласниця** («UNN», 06.09.2018). Валерія показала свого юного Аполона, **фанатки** пускають слину: фото («Znai.ua». 19.09.2018). Хто всрався? **Невістка**, або **феміністки** і шльондрошельмування («prova.ua.org.ua», 11.04.2019). **Фіналістка** «Голосу країни-8» представить Вірменію на «Євробаченні-2019» («Amazing Ukraine», 11.04.2019). Франківська **школярка** перемогла на всеукраїнській олімпіаді з історії, ще дві – **призерки** (ФОТО) («Галка», 04.04.2019);

в) з додатковим оцінним значенням у висловлюванні: донечка, кривдниця, нападниця, повія, постраждала, пропагандистка, шахрайка, напр.: Терміново потрібна допомога **донеці** бійця з Чернівців («АСС», 30.03.2019). **Кривдниця** Цуренко стала переможницею US Open («UNN», 09.09.2018). У Запоріжжі винесли вирок **нападникам** на «Фестиваль рівності» («Заборона», 27.09.2018). «Думають, що це – бордель, а продавець – **повія** з досвідом», – **черкащанка** розповіла про роботу у секс-шопі («Дзвін», 01.04.2019). У Броварах в окружній комісії виникла тиснява: швидка забрала одну **постраждалу** («ТСН», 01.04.2019). Українська **журналістка** Яніна Соколова викликала на дебати російську **пропагандистку** Скабееву (відео) («Дивись.info», 10.04.2019). Суд заарештував **шахрайку**, яка привласнила пенсії переселенців Донбасу («UNN», 17.09.2018);

г) на позначення зовнішньої ознаки або якості: **брюнетка**, напр.: Гаряча **брюнетка**, яка любить татуювання. Ефектні світлини **дружини** захисника донецького «Шахтаря» Миколи Матвієнка (фото) («Версії», 26.03.2019).

д) фемінативи-деривати відабrevіатурного походження, утворені від назв політичних партій та об'єднань: **укропівка**, напр.: Екс-«**укропівка**» та високопосадовець часів Ющенка: кому на Франківщині довірився Ляшко, («Галка», 29.03.2019).

Менш чисельною є група заголовків з фемінативами прикладкового типу: *дівчина-математик*, *жінка-пілот*, *жінка-поліцейський*, *жінка-стоматолог*, а також з двох частин з фемінним афіксом – *шахрайка-гастролерка*, напр.: *Ще в дитинстві я дивилася на небо та літаки й розуміла, що хочу бути там – жінка-пілот Тетяна Ковкіна* («Громадське», 27.03.2019). *У Сумах судитимуть жінку-поліцейського за знуцання над нетверезим чоловіком* («UNN», 17.09.2018). *Юрист замовив вбивство жінки-стоматолога у Черкасах* («UNN», 17.09.2018). *Переможницею «Міс Україна-2018» стала дівчина-математик з Києва* («BBC Ukraine», 21.09.2018). *Шахрайка-гастролерка, яка ошукує ресторани, розгорнула свою діяльність у Харкові* (ТСН, 06.04.2019).

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Автором були проаналізовані заголовки статей інтернет-видань «UNN», «Заборона», «Znaj.ua», «BBC Ukraine», «BBC World Service», «Інфоміст», «Шпальта», «Новинарня», «Район. Рожище», «Варош», «Vip. Волинь», «Моя Київщина», «Chastime», «Апостроф», «The Village», «Amazing Ukraine», «Кореспондент. Net», «Галка», «Молодий Буковинець», «Радіо свобода», «Перший житомирський. Інформаційний портал», «Терноград», «Gal.net», «Громадське», «Версії», «rova.ua.org.ua», «АСС», «ТСН», а також офіційних сторінок Українського католицького університету та Української гельсінської спілки з прав людини, які також публікують інтернет-новини.

Найбільше зустрічається інтернет-заголовків з одним фемінативом, але серед досліджених було вісім заголовків з двома фемінативами: *У Чикаго на посаду мера вперше обрали афроамериканку й відкриту лесбійку* («50 відсотків». 03.04.2019). *Босса і гідеса: правописну комісію закликають легалізувати фемінитиви*. *Гаряча брюнетка, яка любить татуювання. Ефектні світлини дружини захисника донецького «Шахтаря» Миколи Матвієнка (фото)* («Версії», 26.03.2019) («Заборона», 30.08.2018). *Китайський дитсадок запросив на 1 вересня танцюристку на жердині. Директорку звільнили* («Заборона», 04.09.2018). *Франківська школярка перемогла на всеукраїнській олімпіаді з історії, ще дві –*

призерки; «Думують, що це – бордель, а продавець – повія з досвідом», – **черкащанка** розповіла про роботу у секс-шопі («Дзвін», 01.04.2019), та два з трьома фемінативами, використаних водночас: «**Прес-офіцерка, пожежна та рятувальниця**: в ДСНС розробили словничок фемінітивів («Район. Рожиче», 23.09.2018), **Українська журналістка Яніна Соколова** викликала на дебати російську **пропагандистку Скабєєву** (відео) («Дивись.info», 10.04.2019), **Тільки ти не бійся, що робиш мені боляче. Я теж циганка**» – історія **боксерки** у фільмі «**Чемпіонка**» («Заборона». 30.03.2019), **Мама року: чернівчанка** бере участь у **Національній премії** («АСС», 07.04.2019).

Найчастотнішими є заголовки з фемінативами на позначення назв професій (**акторка, актриса, гідеса, діячка, дизайнерка, директорка, журналістка, лікарка, масажистка, менеджерка, модель, няня, письменниця, пожежна, порноактриса, правозахисниця, працівниця, прес-офіцерка, психологиня, рятувальниця, співачка, таксистка, танцюристка, телеведуча, фахівчиня, фотографиня, фотографка, художниця, чиновниця, швачка, юристка**) та походження, місця проживання та національності (**американка, афроамериканка, буковинка, галичанка, житомирчанка, галичанка, закарпатка, киянка, китаянка, корейчанка, львів'янка, прикарпатка, українка, черкащанка, чернівчанка, франківка, франківчанка, циганка**). У проаналізованих заголовках спортивних новин також було відмічено багато фемінативів: **баскетболістка, біатлоністка, боксерка, гімнастка, легкоатлетка, плавчиня, спортсменка, тенісистка, шахістка**.

Окремою групою є фемінативи у заголовках, суб'єкти яких мають окремий статус: **активістка, блогерка, баба, вдова, водійка, випускниця, вовчиця, волонтерка, героїня, дівчина (дівчинка), донечка, жителька, зовиця, інстамама, коханка, королева, кривдниця, мама, нападниця, першокласниця, повія, постраждала, похресниця, пропагандистка, фанатка, феміністка, укрупівка, шахрайка**. Менш уживаними є фемінативи прикладкового типу: **дівчина-математик, жінка-пілот, жінка-поліцейський, жінка-стоматолог**, які є застарілим варіантом, менш зручним для вживання у мовленні,

а також з двох частин, які мають фемінний афікс -ка – «шахрайка-гастролерка».

Під час збору матеріалу дослідження було виявлено три приклади вживання конкуруючих формантів: *актриса/акторка*, *фотографка/фотографиня*, *франківка/франківчанка*.

Проаналізовані фемінативи є змістовим ядром заголовку в умовах сильної скомпресованості його обсягу та сприяє виконанню основного завдання – приверненню та утримання уваги читача, що визначає їхній домінантний статус.

Фемінативи є перспективним мовним явищем для подальших досліджень. Зважаючи на актуальність та суспільний запит, перспективу внесення до словників літературної української мови, цей шар лексики заслуговує на увагу науковців та подальше вивчення.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Архангельська А. М. Фемінінні інновації в новітньому українському назовництві. *Мовознавство*. 2014. № 3. С. 34-50.
2. Бабенко Л. Г. *Філологічний аналіз тексту: Основи теорії, принципи і аспекти аналізу*. М. ; Єкатеринбург: Академічний проект; Ділова книга, 2004. 464 с.
3. Белова В. Ф. *Вживання артикля в жанрах німецької газети*: дис. . канд. філол. наук. М., 1973. 210 с
4. Брус М. П. *Загальні жіночі особові номінації в українській мові XVI – XVII століть: словотвір і семантика*. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2001. 260 с.
5. Брус М. П. Фемінітиви української мови в переплетінні давніх і сучасних тенденцій. *Вісник Львівського університету*. Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2009. С. 61-69.
6. Валюх З. *Словотвірна парадигматика іменника в українській мові*. К. ; Полтава: АСМІ, 2005. 350 с.
7. Загнітко А. П. *Теоретична граматика української мови*. Морфологія. Донецьк ДонДУ 1996.
8. Зекієва П. М. *Заголовковий комплекс як макроструктура імені статті*. Вісник Адигейського державного університету. Серія 2: Філологія і мистецтвознавство. 2011. С. 21-26.

9. Кислюк Л. Жінка-космонавт чи космонавтка? *Культура слова*. 2013. № 78. С. 117-118.

10. Ковалик І. І. Словотворчий розряд суфіксальних загальних назв живих істот жіночої статі у східнослов'янських мовах у порівнянні з іншими слов'янськими мовами. *Питання українського мовознавства*. Львів: Вид-во Львівського ун-ту, 1962. Кн. 5. С. 3-34.с

11. Лазарева Е. А. *Тема в тексті*. Свердловськ: Вид-во Урал. держ. ун-ту, 1989 (б). 96 с.

12. Маслова Ю. П. Моделі гендерної ідентичності жінки в сучасній Україні (на матеріалах друкованих ЗМІ). *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка*. Кам'янець-Подільський : Аксіома. Вип. 20. С. 425-436.

13. Матвеева Г.Г. Аналіз організації наукового тексту по абзацах з позиції інформативною прагматики. *Дослідження структурних особливостей німецької мови*. Володимир, 1986. С. 74-86.

14. Негришев А. О. Текст у перспективі стилістики. *Stylistyka XXIII. Dyskurs i styl – Discourse and style*. Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego. 2014. 456.

15. Новіков А. І. *Семантика тексту і її формалізація*. М. : Наука, 1983. 215 с.

16. Рожило М. А. Заголовкові комплекси із гендерним компонентом «жінка» у православному часописі «Волинські єпархіальні відомості» (Луцьк, 2008–2013). *Волинь філологічна: текст і контекст. Лінгвостилістика XXI ст.*: зб. наук. пр. / упоряд. І. П. Левчук. Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2014. Вип. 17. С. 263–270.

17. Семенюк С. *Формування словотвірної системи іменників із модифікаційним значенням жіночої статі в новій українській мові* : автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.01. Запоріжжя, 2000. 20 с.

18. Тараненко О. О. Словотворення української мови в аспекті її сучасних системно-нормотворчих тенденцій (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) *Мовознавство*. 2015. № 1.

19. Федурко М. Ю. Словотвірна морфонологія українських фемінативів у лінгвокультурологічному аспекті. *Відображення*

історії та культури народу в словотворенні. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. С. 48-51.

20. Шейгал О. Й. *Семіотика політичного дискурсу*: автореф. дис. д-ра філол. наук. Філологія. Волгоград, 2000. 431 с.

REFERENCES

1. Arkhangel'skaya AM *Feminni innovatsiyi u novitnyomu ukrayinskomu nazovnystvii* [Feminine innovations in the newest Ukrainian naming]. Linguistics. 2014. No. 3. P. 34-50.

2. Babenko L.G. *Filologicheskiiy analiz teksta: osnovy teoriiy, pryntsyipy I aspekty analizu* [Philological analysis of the text: Fundamentals of the theory, principles and aspects of analysis]. M; Ekaterinburg: Academic project; Business Book, 2004. 464 p.

3. Belova V.F. *Upotreblyeniye artiklya v zhanrah nemetskoy gazety* [The use of the article in the genres of the German newspaper]: dis. cand. philol. science. Moscow, 1973. 210 p.

4. Brus M. *Zahal'ni zhinochi osobovi nominatsiyi v ukrayinskiy movi XVI-XVII stolit': slovtvir I semantyka* [General female personal nominations in the Ukrainian language of the XVI-XVII centuries: word formation and semantics] / M.P. Brus: Diss. candidate. filol sciences: 10.02.01 / Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Ivano-Frankivsk, 2001. 260 p.

5. Brus M. *Feminityvy ukrayins'koyi movy v perepletinni davnih I suchasnyh tendentsiy* [Feminatives of the Ukrainian language in the interweaving of ancient and modern trends] Visnyk of Lviv University. Lviv: Lviv. nats Un-t them. I. Franko, 2009. P. 61-69. (Philological series).

6. Valyukh Z. *Slovtvirna paradygma imennyka v Ukrayins'kiy movi* [Word-forming paradigmatics of the noun in the Ukrainian language [Z. Valyukh. K.; Poltava: ASMI, 2005. 350 p.

7. Zagnitko A. P. *Teoretychna hramatyka ukrayins'koyi movy. Morfologiya*. [Theoretical grammar of the Ukrainian language. Morphology]. Donetsk DonUU 1996.

8. Zekieva P. M. *Zagolovochnyy kolmleks v gazete kaka makrostruktura imeni statyi* [The headline as a macrostructure of the name of the article]. Bulletin of the Adygei State University. Series 2: Philology and Art Studies. 2011. 21-26.

9. Kislyuk L. A. *Zhinka-kosmonavt chy kosmonavtka* [Female cosmonaut or cosmonautess?]. Culture of the word. 2013. No. 78. P. 117-118

10. Kovalyk I. I. *Slovotvorchyy rozriad sufiksalnykh zahalnykh nazv zhyvyh istot zhinochoyi stati u shidnoslovyanskykh movah porivnyano z inshymy slovyansky my movamy* [The Word-generative category of suffixal common names of female living creatures in the East Slavic languages in comparison with other Slavic languages]. Questions of Ukrainian linguistics. Lviv: View of Lviv Univ., 1962. Kn. 5. P. 3-34.

11. Lazareva E.A. *Tema v tekste* [Subject in the text]. Sverdlovsk: View of the Urals' state University, 1989 (b). 96 p.

12. Maslova Yu.P. *Modeli gendernoyi identychnosti ukrayins'koyi zhinky v suchasniy Ukraini (na materialah drukovanykh ZMI.* [Models of Gender Identity of a Woman in Contemporary Ukraine (on materials of printed media)] / Yu. P. Maslova. Collection of scientific works of Kamyanets-Podilsky National University Ivan Ogienko. Kamyanets-Podilsky: Axiom. Issue 20. p. 425-436.

13. Matveeva G.G. *Analiz organizatsiyi naukovoho tekstu po abzatsah z pozytsiyi informatyvnoyi pragmatyky.* [Analysis of the organization of the scientific text in paragraphs from the standpoint of informative pragmatics] Study of structural features of the German language: interuniversity. Scientific digest Volodymyr: Publishing house Volodymyr. state ped in-that im. Lebedev-Poriansky, 1986. S. 74-86.

14. Negryshev A. A. *Tekst v perspektive stilistiki.* [Text in the perspective of stylistics]. Stylistyka XXIII. Dyskurs i styl – Discourse and style. Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego. 2014. 456.

15. Novikov A.I. *Semantika teksta i yeyo formlyzatsiya* [Semantics of the text and its' formalization]. M.: Science, 1983. 215 p.

16. Rozhylo M. A. *Zaholovkovi komplekсы iz gendernym komponentom «zhinka» u pravoslavnomu chasopysi «Volynski yeparhial'ni vidomosti» (Lutsk, 2008-2013) / Volyn' philolohichna: text I context. Linguostylistyka XXI st.: zb. nauk. pr. / uporyad. I. P. Levchuk. Lutsk: SNU im. Lesi Ukrayinky, 2014. Vyp. 17. c. 263-270.*

17. Semenyuk S. *Formuvannya slovotvirnoyi pidsystemy nazv samyts'u noviy ukrayinskiy movi*. [Formation of the word-formation subsystem of the names of females in the new Ukrainian language]. Ukrainian language. 2012. No. 1. P. 81-95.

18. Taranenko, O., O. *Slovotvorenniya ukrayins'koyi movy v aspekti yiyi suchasnyh systemno-normotvorchykh tendentsiy (kinets XX – pochatok XXI st)*. [The derivation of Ukrainian language in the aspect of the current system-rule-making tendencies (the twentieth century – the ear of the twenty-first century)] Movnoznavstvo. 2015. № 1.

19. Fedurko M. *Slovotvirna morfonologiya ukrayins'kyh feminatyviv u lingvokul'turolohichnomu aspekti \ \ Vidobrazhennya istoriyi ta kultury narodu u yoho slovotvorenni*. [Derivative morphology of Ukrainian feminatives from the linguocultural aspect: reflection of history and culture of people in derivation]. K.: Dmitry Burago, the Witness House, 2010. 48-51 p.

20. Sheigal O. Y. *Semiotika politicheskogo diskursa* [Semiotics of Political Discourse]. author. dis. d-ra filol. of science Volgograd, 2000.

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуті актуальні тенденції вживання фемінативів у заголовках сучасних інтернет-новин.

Фемінативи є потужним інструментом текстів заголовку, який фокусує увагу читача на темі новини та спрямовує далі до основного тексту. Окрім поширеності в повсякденному спілкуванні, фемінативи є доволі вживаними в мові друкованих видань та медіа. Цьому сприяє експресивний потенціал такої лексики, що здатна сформувати потужне висловлювання навіть у максимально лаконічному форматі заголовку новин. Фемінна лексика у заголовкових комплексах та текстах новин знаходяться у фокусі двох дискурсів водночас – медіадискурсу та гендерного дискурсу.

Такі лексичні одиниці є вживаними відносно різних категорій осіб жіночої статі за родом діяльності, етнічною приналежністю, статусом та відрізняється різними ступенями емоційної забарвленості. Проаналізовано найбільш вживані групи фемінативів у інтернет-заголовках.

Проаналізовані фемінативи є змістовим ядром заголовку в умовах сильної скомпресованості його обсягу та сприяють виконанню основного завдання – приверненню та утримання уваги читача, що визначає їхній домінуючий статус. Серед зібраного матеріалу найчисельнішими є іменники на позначення професій. Другими найуживанішими стали лексеми, які вказують походження, місце проживання, національність. Також популярними виявилися фемінативи, які позначають осіб жіночої статі різних видів спорту. Для позначення статусу суб'єкта заголовка також розповсюдженим є вживання фемінативів: на позначення сімейних відносин, соціальної ролі та з оцінним значенням. Менш чисельною є група заголовків з фемінативами прикладкового типу.

Зроблено висновки про перспективність дослідження функціонування фемінативів у мові суспільної комунікації у подальших лінгвістичних студіях.

Ключові слова: фемінативи, медіа, дискурс, публіцистика, мова ЗМІ, психолінгвістика, мова заголовка, медіатекст, медіадискурс, інтердискурсивність.

АННОТАЦІЯ

В статті рассмотрены актуальные тенденции употребления феминативов в заголовках современных интернет-новостей.

Феминативы являются мощным инструментом заголовковых текстов, фокусирующим внимание читателя на теме новости и направляющим далее к основному тексту. Помимо распространенности в повседневном общении, феминативы являются широко употребляемыми в языке СМИ и медиа. Этому способствует экспрессивный потенциал данной лексики, способной сформировать мощное высказывание даже в максимально лаконичном формате новостного заголовка. Феминная лексика находится в фокусе одновременно двух дискурсов: медиадискурса и гендерного дискурса.

Данные лексические единицы являются употребляемыми по отношению к различным категориям лиц женского пола по роду деятельности, этнической принадлежности, статусу,

отличающаяся различной степенью эмоциональной окрашенности. Были проанализированы наиболее употребляемые группы феминативов в интернет-заголовках. Изученные феминативы являются смысловым ядром заголовка в условиях сильной скомпрессованности его объема и способствуют выполнения их основной задачи – привлечения и удержания внимания читателя, определяя свой доминантный статус. Среди собранного материала самыми многочисленными являются существительные для обозначения профессий. Вторыми наиболее употребляемыми стали лексемы, указывающие происхождения, места жительства, национальность. Также популярными оказались феминативы, которые обозначают лиц женского пола, занимающихся различными видами спорта. Для обозначения статуса субъекта заголовка также распространенным является употребление феминативив: для маркирования семейных отношений, социальной роли или же с оценочным значением. Гораздо менее многочисленной является группа заголовков со сложными существительными, состоящими из двух частей.

Были сделаны выводы о перспективах исследований функционирования феминативов в языке общественной коммуникации в дальнейших научных исследованиях.

Ключевые слова: феминативы, медиа, дискурс, публицистика, язык СМИ, язык заголовка, медиатекст, медиадискурс, интердискурсивность.